

Administratīvi teritoriālās reformas (ATR) radītās izmaiņas jūt arī izglītības nozare gan pārvaldībā, gan saistībā ar finansējumu skolu uzturēšanai, gan kopējām programmām visām jaunā novada izglītības iestādēm.

Līdz nākamajam mācību gadam Izglītības un zinātnes ministrija (IZM) plānojsi pārskatīt arī izglītības finansēšanas modeli, kas ar laiku skars ikvienu izglītības iestādi.

“Druva” Cēsu novada domes priekšsēdētāja vietniekam **ATIM EGLIŅAM -EGLĪTIM** jautāja par galvenajām pārmaiņām izglītības nozarē pašvaldībā, pirmajiem izaicinājumiem un arī ieguvumiem.

Atis Egliņš-Egļītis atgādina, ka jaunā novada pašvaldībā kā pirmā centralizētā pārvalde izveidots tieši izglītībā, apvienojoties Amatas novada pašvaldības Apvienotās izglītības pārvaldei un Cēsu novada Izglītības pārvaldei. Jaunā struktūra darbu uzsāka jau pagājušajā vasarā. Šobrīd aktuālākais ir iestrādāt kopējo pārvaldības un finansēšanas modeli. Savukārt izglītības iestāžu tīkls un pedagogu atalgojums nav pašvaldības dienaskārtībā, tas kļūst aktuāls līdz ar IZM izstrādāto jauno pedagogu darba samaksas modeli un tā finansēšanas kārtību vispārējās izglītības iestādēm.

- Kādi ir pirmie lielākie izaicinājumi izglītības jomā saistībā ar administratīvi teritoriālo reformu?

- Izglītības iestādes ir daļa no pašvaldības struktūras. Mainoties pašvaldības struktūrai, mainās struktūra arī izglītības jomā. Līdz ar to skolu vadītājiem ir vairāk jautājumu, piemēram, par grāmatvedību, projektiem, lēmumu projektu sagatavošanu domes komitejām. Tas ir viens izaicinājumu bloks, kamēr jaunā struktūra iestrādājas, kamēr visi iepazīstas un aprod ar to.

Otrs izaicinājumu bloks – ieviestais vienotais normatīvs skolu uzturēšanas izdevumu segšanai, mācību līdzekļu iegādei vai kādiem remontmateriāliem, jo līdz šim novados bija atšķirības, kā skolas tika finansētas. Tagad visiem ir skaidrs, kāpēc katrs saņem noteiktu summu, piemēram, finansējums remonta materiāliem ir atkarīgs no kvadrātmetriem izglītības iestādē; mācību līdzekļiem – pēc skolēnu skaita. Šim normatīvam nav pakļautas profesionālās ievirzes izglītības iestādes. Šonedēļ tikāmiem arī ar speciālās izglītības iestāžu vadītājiem, runājām par šo skolu tīkla attīstību un kopējo tendenci. Tāpat atsevišķas sarunas šonedēļ ir ar mākslas un mūzikas izglītības iestādēm, kur mēģināsim saprast, kādi te ir kopējie izaicinājumi, uz kuriem varētu virzīties. Ar atvērtu pieeju var attīstīt un izdarīt daudz brīnišķīgu lietu.

- Cik saprotu, vienotajā normatīvā bažas radīja tas, vai ir iespējams izglītības iestādes vērtēt pēc viena kritērija, ņemot vērā, cik skolas ir dažādas.

- Visi mēs esam īpaši un gribam būt īpaši. Bet mēs dzīvojam

Administratīvi teritoriālās reformas radītie izaicinājumi un ieguvumi izglītībā

vienā izglītības telpā, vienā valstī un vienā pašvaldībā. Jā, atšķirīgs ir gan skolu lielums, gan skolēnu un darbinieku skaits, bet kopsaucējs ir jāatrod. Domāju, šis ir tāds pārejas gads, kas ļaus arī mācību iestāžu direktoriem labāk saprast, kā normatīvs darbojas. Tāds normatīvs līdzšinējā Cēsu novadā bija jau vairākus gadus, redzam, ka skolu direktoriem tas ļauj skaidrāk plānot izdevumus, jo katru gadu ir garantēts finansējums, par ko nav jācīnās, kas nav jāpierāda. Turklāt to var arī daļēji uzkrāt, ar laiku ieguldot lielākos pirkumos, jo, ja budžeta gadā paredzēto summu neizmanto, atlikums paliek skolas rīcībā.

Trešais izaicinājums būs skolēnu ēdināšana. Pašlaik budžetā tā ir saplānota tā, kā bija līdzšinējos novados. Bet pavasarī būs jāveido diskusija, jākalkulē, kā darīsim tālāk, jo ir skaidrs, ka mums būs jānokļūst līdz vienādam pieejam visā novadā.

Noteikti izaicinājumi būs jaunais izglītības iestāžu finansēšanas modelis, par to būs nepieciešama liela diskusija. Izglītības un zinātnes ministrija plāno martā projektu iesniegt Ministru kabinetam. Kad jaunajam izglītības finansēšanas modelim būs zināmi konkrēti koeficienti un skaitļi, varēsim atsākt diskusiju par Cēsu novada izglītības iestāžu tīklu. Pašlaik ministrija strādā pie aprēķiniem, mēs aptuveni zinām, ka finansējums kopumā mūsu novadam samazināsies apmēram par 3%.

-Trīs procentu samazinājums - tas ir daudz vai maz?

- Atkarībā no izglītības iestādes. Izskatās, ka varētu būt skolas, kurām finansējums varētu pat palielināties. Protams, mazām izglītības iestādēm jebkurš procents ir sāpīgs grieziens. Te būs jāvērtē, vai ar samazinātu finansējumu ir iespējams nodrošināt visu, kas nepieciešams. Tas atkarīgs gan no izglītības iestādes lieluma, gan darba organizācijas, tas nav pēc viena atsevišķa rādītāja vērtējams un skatāms.

- Kad plānots ieviest jauno izglītības finansēšanas modeli?

- Ar jauno mācību gadu – tāpat 2022./2023. mācību gadu. Bet pēdējā ziņa, ko esam saņēmuši, ir tāda, ka IZM ir panākusi vienošanos ar Finanšu ministriju, ka jaunais mācību gads ir kā pārejas posms un finansējuma samazinājumu

valsts vēl dotēs. Tas nozīmē, ka pašvaldībām tiks iedots objektīvs laiks risināt savu skolu tīklu izmaiņas.

- Rudenī, apmeklējot vairākas Cēsu mācību iestādes, izglītības un zinātnes ministre uzteica izglītības kvalitāti, iespējas izglītību apgūt dažāda vecuma cilvēkiem. Cēsu novadā izglītības kvalitātes latīņa ir augstā līmenī.

- Kopumā jā, izglītības tīkls jau ir iepriekš kārtots, esam tadā lielā kārtībā. Bet ir atsevišķi ele-

menti, kur varētu būt jautājums par skolēnu nepietiekamu skaitu. Bet nav runas par skolu slēgšanu. Tas ir jautājums par skolas attīstību, par tendenci vai nišas meklēšanu. Izglītības tīkls ir dzīvs organisms, tas nekad nebūs statisks, tas visu laiku mainīsies un piemērosies. Piemēram, izglītības tīklu var ietekmēt tendences, kur jaunieši izvēlas mācīties pēc pamatskolas beigšanas. Ja vairāk sāk izvēlēties profesionālās ievirzes izglītības iestādes, tad saprotams, ka dažos gadījumos ir jautājums, vai vispārējās izglītības iestādē iespējams nokomplektēt vidusskolas klasi. Bet vai tā ir traģēdija, ja saprotam, ka otro vai trešo gadu nevaram pilnībā nokomplektēt vidusskolas klasi? Domāju, nē. Vienkārši ar vēsu prātu jāskatās, kādas ir citas mūsu iespējas.

-Izglītības iestādes ir visos novados, gan mazākās teritorijās, gan lielākās, kas apvienojās Cēsu lielajā pašvaldībā. Vai varat ieskicēt, kas ir būtiskākais tagadējā Cēsu novadā attiecībā uz izglītības iestādēm?

- Mums jāsaprot, ka izglītības iestāde ir arī atsevišķu pagastu vai ciemu ekonomikas turētājs, darba vietu nodrošinātājs, atsevišķos gadījumos arī sabiedriskais centrs. Tas ir ļoti svarīgi, runājot un domājot par izglītības tīkla attīstību plašākā perspektīvā. Viens ir finansējums, bet otrs – skolas ietekme vietējā kopienā. Tie ir sarežģīti jautājumi, bet arī te, pieņemot lēmumus, nereti ir vajadzīga politiskā drošme. Jo ir svarīgi, ka skolu redzam ne tikai kā izglītības iestādi, bet arī plašāk.

Otra lieta, kas ir ļoti svarīgi, runājot par skolām, ir izglītības kvalitātes jautājums. Izglītības un zinātnes ministrijai rosinājām koeficienta noteikšanu ne tikai rēķināt skolēnu skaitu, atbilstoši līdz Rīgai un tā tālāk, bet mēģināt arī atrast kvalitātes mērauklu, kas būtu kā papildu bonuss skolai. Un, ja sakām, ka mazās skolas var nodrošināt augstāku izglītības kvalitāti, un ja izglītības finansēšanas modelī tik tiešām būs tāds bonuss, tas varētu kompensēt to, ka izglītības iestādē ir mazāks skolēnu skaits. Un tas nav stāsts par to, ka mums ir jāveic izglītības kvalitāte, tas ir stāsts par to, ka varam būt vēl labāki, vēl sagatavotāki rītdienai. Jo skaidrs, ka mainās gan sabiedrības ekspektācijas par to, kas ir izglītība, gan paši skolēni mainās, jaunieši mainās, viņiem arī ir sava ideja, kas ir kvalitatīva izglītība un ko viņi no tās sagaida. Tā kā visi šie faktori ir jāvērtē.

Un, protams, ļoti svarīga atslēga ir skolu direktori. Viņi ir vadītāji, un viņi saskaras ar tādām pašām vadības problēmām kā jebkurš cits vadītājs mūsdienu pasaulē. Gan ar plānošanu, gan pārmaiņu vadīšanu, gan cilvēku motivēšanu, procesa koordinēšanu un kontroli. Un pašvaldībai ir jānāk talkā skolu direktoriem, jāpalīdz un jāorganizē viss, kas nepieciešams, lai viņi kā vadītāji kļūtu aizvien spēcīgāki. Arī šonedēļ Izglītības pārvalde organizēja semināru direktoriem, bija vieslektors un pēc tam iespēja izrunāt praktiskos jautājumus. Tas ir komplekss pasākums.

- Kādi izglītības jomā ir galvenie ieguvumi, ko jau tagad iespējams izjust, runājot par ATR?

- Izglītības iestādes ir ļoti vajadzīgas un svarīgas. Tās ne tikai tiek uzturētas, bet tām ir paredzēti arī lielāki investīciju projekti. Papildu tam, ko paredzēts nodrošināt katrai skolai pašai, kā arī papildu tam, kas visticamāk, šogad tiks īstenota arī Eiropas Savienības fondu līdzfinansēta valsts programma “Dators ikvienam skolēnam,” arī pašvaldībai ir sava moderno tehnoloģiju attīstības programma izglītības iestādēm.

Tāpat ir pedagogu kompetenču attīstībai paredzēta kopēja programma, gan ietverot jauno izglītības modeli, gan aktualizējot dažādas kompetences - bērnu tiesību aizsardzību, pirmo palīdzību. Izglītības pārvalde apkopo, kādas tēmas kopumā skolām ir aktuālas, lai izveidotu atbilstošu programmu. Tās ietver arī skolu direktoru kā vadītāju kompetenču attīstību.

Vēl ir visam novadam kopēja programma jaunāko klašu skolēnu peldētāpmācībai. Tāpat papildu valsts finansētajiem “Skolas somas” kultūras pasākumiem ir finansējums savai, Cēsu “Skolas somai”, kas ļauj katram skolēnam reizi gadā apmeklēt kultūras pasākumu Cēsu novadā.

Tikko uzsākta arī jauna pedagogo piesaistes programma. Redzēsim, kā tā attīstīsies, bet saprotams, ka ir ļoti būtiski nodrošināt skolotāju paaudžu maiņu. Svarīgi, lai to pedagogu, kas aiziet pensijā, vietā nāktu jauni, turpinot kopt gan jau esošo izglītības kvalitātes lauku, gan nākot ar jaunām vēsmām. □

Lappusi sagatavoja
IVETA ROZENTĀLE

Projektu finansē
Mediju atbalsta fonds
no Latvijas valsts
budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

Mediju atbalsta fonda ieguldījums no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem. Par saturu atbild projekta īstenotājs izdevniecība SIA “Cēsu Druva”.

Izglītojamo skaits pašvaldības izglītības iestādēs 2021./2022. mācību gada sākumā

Izglītības iestāde	Skolēnu skaits
DACV ģimnāzija	214
Cēsu Valsts ģimnāzija	352
Cēsu Pilsētas vidusskola	702
Cēsu 1. pamatskola	390
Cēsu 2. pamatskola	491
Cēsu Pilsētas Pastariņa sākumskola	306
Rāmuļu pamatskola	75
Līvu PII	122
Cēsu Pilsētas 1.PII	77
Cēsu Pilsētas 3.PII	217
Cēsu Pilsētas 4.PII	157
Cēsu Pilsētas 5.PII	242
Cēsu Bērzaines pamatskola	306
Kopā Cēsis un Vaives pagastā	3651
Amatas pamatskola	165
Skujenes pamatskola	80
Drabešu Jaunā pamatskola	165
Zaubes pamatskola	88
Nītaures mūzikas un mākslas pamatskola	126
Spāres pamatskola	71
Kopā Amata apvienības pārvaldē	695
Jaunpiebalgas vidusskola	362
Jauno Līderu vidusskola	133
Augšlīgatnes Jaunā sāk.sk.	67
Augšlīgatnes PII	124
Līgatnes pilsētas PII	57
Kopā Līgatnes apvienības pārvaldē	381
Stalbes pamatskola	181
Straupes pamatskola	164
Al.Biežiņa Raiskuma pamatskola	86
Kopā Pārgaujas apvienības pārvaldē	431
Priekuļu vidusskola	407
Liepas pamatskola	158
Jāņmuizas PII	97
Liepas PII	139
Priekuļu PII	139
Veselavas PII	54
Kopā Priekuļu apvienības pārvaldē	994
Vecpiebalgas vidusskola	294
Dzērbenes visp.izgl.un mūzikas pamatskola	189
Kopā Vecpiebalgas apvienības pārvaldē	487
KOPĀ CĒSU NOVADĀ	7001

Avots: Cēsu novada Izglītības pārvalde